

CAPPELLA CORALE VARSAVIANA

ROMAN REWAKOWICZ
dyrygent

POLSKA
MUZYKA CHÓRALNA
XVI–XXI wieku

CAPPELLA CORALE VARSAVIANA

ROMAN REWAKOWICZ
dyrygent

DMITRY LYBIN – *Canticum Solemnis*

MIKOŁAJ GOMÓŁKA – *Melodie na Psalterz Polski (Panu ja ufam, Kleszczy rękoma, Płacz sprawiedliwy, Nieście chwałę, mocarze)*

WACŁAW Z SZAMOTUŁ – *In Te Domine speravi*

GRZEGORZ GERWAZY GORCZYCKI – *Missa Paschalis*
(części: *Kyrie / Gloria / Sanctus / Benedictus / Agnus Dei*)

WACŁAW Z SZAMOTUŁ – *Kryste, dniu naszej światłości*

WACŁAW Z SZAMOTUŁ – *Już się zmierzka*

BARTOSZ KOWALSKI – *Sanctus*

Przerwa

JULIUSZ ŁUCIUK – *Msza Dzięczynna*
(części: *Panie, zmiłuj się nad nami / Chwała na wysokości / Wierzę / Święty, święty / Baranku Boży*)

JÓZEF ŚWIDER – *Psalm 150. Alleluja. Chwalcie Pana*

BARTOSZ KOWALSKI – *Lacrimosa*

FELIKS NOWOWIEJSKI – *Stabat Mater*

HENRYK MIKOŁAJ GÓRECKI – *Totus Tuus op. 60*

BOGDAN SEHIN – *Sanctus*

FELIKS NOWOWIEJSKI – *Christe Rex*

Prezentowane w programie koncertu kompozycje stanowią reprezentatywne spektrum polskiej muzyki sakralnej *a cappella* różnych epok i stylów. Najwcześniejsze z nich pochodzą z epoki późnego renesansu – okresu świetności Pierwszej Rzeczypospolitej, która była wspólnym domem wielu narodów zamieszkujących tę część Europy. Czasy panowania Jagiellonów, pod których berłem Polskę łączyła unia z Litwą (z której dynastia ta pochodziła) wspominane są jako „wiek złoty”, gdy kraj uchodził za szczególnie tolerancyjny, wolny od religijnych wojen i prześladowań. Królowi Zygmuntowi Augustowi, ostatniemu z męskich przedstawicieli Jagiellonów na polsko-litewskim tronie przypisuje się powiedzenie „nie jestem władcą waszych sumień”, a w kręgu jego dworu z pełną swobodą działali wyznawcy dominującej religii rzymsko-katolickiej, ale także różnych odłamów protestantyzmu (luteranie, kalwiniści, arianie) oraz prawosławia. Takim właśnie „międzywyznaniowym” twórcą był **Wacław z Szamotuł**, jedna z najciekawszych indywidualności dawnej muzyki polskiej. Rozpoczął karierę w katolickiej kapeli królewskiej w Krakowie i z tego okresu pochodzą jego doskonałe łacińskie motety (zachowały się zaledwie trzy), wśród nich *In Te Domine speravi* będący pierwszą polską kompozycją wydaną drukiem w Europie Zachodniej (w antologii *Thesaurus musicus* Berga i Neubera, Norymberga, 1554). Później, w Wilnie wstąpił na służbę księcia Mikołaja Radziwiłła, jednego z prominentnych wyznawców i protektorów Reformacji. Wtedy zapewne powstały psalmy Wacława do polskich przekładów

(Andrzeja Trzecieckiego i Mikołaja Reja; m.in. *Alleluia, chwalcie Pana*) oraz niezwykle piękne pieśni wielogłosowe, jak *Kryste, dniu naszej światłości* (parafraza łacińskiego hymnu *Christe, qui lux es et dies*, przypisywana reformacyjnemu poecie – „ojcu” literackiej polszczyzny, Mikołajowi Rejowi) oraz *Już się zmierzka – Modlitwa, gdy dziatki spać idą* (st. Andrzej Trzeciecki). Z dworem króla Zygmunta oraz krakowskiego biskupa Piotra Myszkowskiego związany był też inny kompozytor, znany dziś tylko z jednej, za to znakomitej kolekcji – **Mikołaj Gomółka**, autor *Melodii na psalterz polski* wydanych w 1580 roku w Krakowie. Zawiera stosunkowo proste, ale zarazem bardzo oryginalne i urozmaicone, czterogłosowe opracowania polskich przekładów kompletu psalmów, dokonanych przez wybitnego poetę Jana Kochanowskiego. Psalterz Gomółki to najpiękniejszy przykład doskonałego zespolenia wartościowej polskiej renesansowej poezji z adekwatną jakościowo muzyką. Choć zachowały się jedynie okruchy z zapewne znacznie bogatszej twórczości kompozytorskiej tego okresu, to wystarczą one by zaświadczać o bardzo wysokim poziomie kultury czasów jagiellońskich.

Kolejne w dziejach Rzeczypospolitej epoki pod rządami pochodzących ze Szwecji Wazów, następnie saksońskich Wettynów (rozdzielone epizodem chwalebnych rządów Jana III Sobieskiego) naznaczone były kontrreformacją oraz odwrotem od ducha wielokulturowości i tolerancji. Rozbudzone wówczas konflikty, fatalne błędy polityki wewnętrznej i zagranicznej poczęły spychać to spajające różne narody i wyznania państwo ku gospodarczemu i społecznemu upadkowi, konsekwencją czego stały się rozbiory u schyłku XVIII wieku i utrata przez Rzeczpospolitą państwowości. Nim to jednak nastąpiło, w życiu muzycznym kraju miało miejsce wiele ważkich epizodów – zwłaszcza pod rządami szczerze miłujących sztukę dźwięku królów z dynastii Wazów, gdy w Warszawie pojawił się nowy styl barokowy i jego sztandarowy gatunek: opera, czy także królów saskich, Augusta II i Augusta III, miłujących włoską operę *seria* – prezentowaną z sukcesami w Warszawie na bardzo wysokim poziomie (m.in. Johann Adolph Hasse, Giovanni Alberto Ristori). Właśnie na czasy saskie przypadała działalność **Grzegorza Gerwazego Gorczyckiego**. Nie był on związany z królewskim dworem (rezydującym już wówczas w Warszawie) lecz pełnił od 1698 r. zaszczytną godność kapelmistrza katedry wawelskiej, tradycyjnego miejsca koronacji i pochówków władców Polski. Także jego twórczość przetrwała

fragmentarycznie – ale zachowane utwory ukazują, że doskonale władał zarówno bogatym stylem barokowego, wokalnie-instrumentalnego *concertato*, jak i kulturowanym wciąż w wielu kościelnych ośrodkach, w tym na Wawelu nurtem zachowawczej, postrenesansowej polifonii *a cappella*. W tym właśnie duchu utrzymane jest niezwykle piękne, choć rozmiarami i obsadą dość skromne opracowanie tacińskiego *ordinarium missae* (czyli części stałych liturgii mszalnej, obecnych w niej niezależnie od święta) przeznaczone na okres Wielkanocy – **Missa Paschalis**. Do święta, na które była przeznaczona ta msza nawiązują zawarte w niej muzyczne cytaty bardzo znanych, śpiewanych do dziś polskich pieśni wielkanocnych: **Chrystus Pan zmartwychwstał** i **Wesoły nam dzień dziś nastał**.

Drugą grupę w repertuarze koncertu stanowią kompozycje pochodzące z XX wieku, w którym muzyka sakralna była w Polsce reprezentowana szczególnie bogato. Powstawały wtedy zarówno dzieła użytkowe, służące liturgii (zarazem często reprezentujące wysoki poziom artystyczny, predestynujący je także do sal koncertowych) jak i artystyczne stylizacje będące wyrazem osobistej duchowości swych autorów, ich refleksji religijnej i historycznej. Przykładem z pierwszej grupy mogą tu być dzieła **Feliksa Nowowiejskiego**, należącego do najbardziej prominentnych postaci życia muzycznego w Polsce I połowy tego stulecia. W okresie międzywojennym związany głównie z Poznaniem, chętnie odwoływał się do bogatej tradycji chóralnej regionu Wielkopolski, prowadząc chóry i komponując dla nich nowy, ambitny repertuar. Opracowanie prastarego hymnu Maryjnego, o średniowiecznej genezie, **Stabat mater dolorosa** (jedno z kilku jego pióra) to właśnie przykład znakomitej twórczości o podwójnej, użytkowo-koncertowej funkcji.

Dla generacji aktywnej po II wojnie światowej muzyka religijna było często rodzajem demonstracyjnego sprzeciwu wobec opresyjnego komunistycznego reżymu, próbującego (bezsukutecznie) zacierać wielowiekowe tradycje polskiej duchowości. Przyznać też trzeba, że poza okresem stalinowskim władza nie považowała się na otwartą konfrontację z Kościołem, a twórczość sakralna – choć niekoniecznie wspierana przez oficjalne czynniki, nie była także przez nie kontestowana (w odróżnieniu od innych krajów bloku sowieckiego). **Juliusz Łuciuk** to twórca bardzo wszechstronny, eksplorujący różne nurty stylistyczne swoich

czasów. Jego surowa **Missa gratiarum actione** (Msza dziękczynna) z 1974 roku zawiera archaizujące nawiązania do monodii gregoriańskiej i najstarszej polifonii w typie *organum*, cytuje też najdawniejszą zachowaną integralnie pieśń do słów polskich – **Bogurodzicę** ku czci Maryi, uznawaną za najstarszy z narodowych hymnów. Także cieszący się światową sławą **Henryk Mikołaj Górecki** był autorem wielu bardzo wartościowych utworów religijnych, z których popularnością szczególnie cieszy się wciąż motet **Totus tuus** (słowa Maria Bogusławska), wykorzystujący za tekst motto papieża Jana Pawła II zawierającego siebie tymi słowami („cały Twój”) Maryi, której imię jest w toku utworu wielokrotnie powtarzane. Dedykowane papieżowi dzieło rozbrzmiewało po raz pierwszy podczas jego trzeciej pielgrzymki do ojczyzny, w 1987 roku. Młodsza generację reprezentuje brawurowe, ekstatyczne **Sanctus Bartosza Kowalskiego** z roku 2000 (I nagroda na V Konkursie Młodych Kompozytorów „Musica Sacra”) – utwór niejako symbolicznie zamykający wiek XX w polskiej muzyce sakralnej i wprowadzający ją w nowe stulecie.

Ukłonem gości – Chóru Cappella Corale Varsaviana – wobec gospodarzy jest włączenie do programu utworów białoruskiego kompozytora **Dmitry Lybina Canticum Solemnis** do słów Natalii Arseńniewej i ukraińskiego kompozytora **Bohdana Sehina Sanctus**. Będą to premierowe wykonania tych utworów. Przy tej okazji warto podkreślić rolę łączenia różnych kultur przez Fundację „Pro Musica Viva”, współorganizatora koncertu, w tym roku świętującą jubileusz 20-lecia swojej działalności.

Piotr Maculewicz

SOPRANY

Liliana Bach
Marta Czarkowska
Maja Kłoskowska
Małgorzata Krutul
Małgorzata Szymanek-Piotrowska
Adrianna Żołnierczuk

ALTY

Marta Dziubińska
Zuzanna Falkowska
Apolonia Golachowska
Katarzyna Karbownik
Anna Kuraś-Boruta
Daniela Ozdarska

TENORY

Michał Błaszkwicz
Arkadiusz Górka
Jakub Grabowski
Andrzej Gręziak
Mateusz Markuszewski
Kacper Szemraj

BASY

Michał Jackowski
Arkadiusz Gniewek
Leszek Kubiak
Piotr Łapiński
Michał Malec
Bartosz Stawiarski-Lietzau

CAPPELLA CORALE VARSAVIANA

Chór Cappella Corale Varsaviana powstał w 2007 roku z inicjatywy Romana Rewakowicza – dyrygenta aktywnego zarówno w dziedzinie chóralnej jak i orkiestrowej przy współpracy z Małgorzatą Szymanek-Piotrowską – managerem o wieloletnim doświadczeniu chóralnym. Zespół skupia miłośników muzyki chóralnej różnych epok i okresów historycznych. Jego członkowie to zawodowi muzycy – absolwenci i studenci różnych wydziałów wyższych uczelni muzycznych Polski. Zespół ma na swoim koncie udział w licznych nagraniach muzyki do filmów produkowanych zarówno w kraju jak i za granicą takich kompozytorów, jak Jan A.P. Kaczmarek (laureat Oscara za muzykę filmową), Stanisław Syrewicz, Michał Lorenz i inni. W 2007 roku zespół wystąpił w Zamku Królewskim w Warszawie na wspólnym koncercie z Rosyjskim Państwowym Chórem Kameralnym w ramach Sezonu Kultury Rosyjskiej w Polsce. W grudniu 2008 chór Cappella Corale Varsaviana wziął udział w Sezonie Polski w Rosji występując z dużym powodzeniem w Moskwie i Jarosławiu. W latach 2009-2010 zespół koncertował podczas Warszawskiego Festiwalu Chóralnego *Na Królewskim Trakcie*. W maju 2011 roku „Cappella Corale Varsaviana” wzięła udział we Mszy Dziękczynnej za beatyfikację Jana Pawła II, a także w koncercie muzyki Michała Lorenza *Missa Magna Beatificationis* w Rzymie. Szczególne zamiłowanie i znajomość muzycznych tradycji wschodniego chrześcijaństwa przez Romana Rewakowicza skłania zespół do repertuaru muzyki prawosławnej, w tym wspaniałego *Całonocnego czuwania (Wsienoszcznoje bdnienije)* Siergieja Rachmaninowa, a także ukraińskiej muzyki cerkiewnej. Chór wykonuje program poświęcony polskiej muzyce chóralnej – utwory Stanisława Moniuszki, Feliksa Nowowiejskiego, Henryka Mikołaja Góreckiego, Juliusza Łuciuka, Bartosza Kowalskiego i wielu innych kompozytorów polskich. Cappella Corale Varsaviana razem z London Symphony Orchestra wzięła udział w nagraniu *Przymierza* Michała Lorenca skomponowanego z okazji 1050 rocznicy chrztu Polski.

foto: Kuba Pajewski

ROMAN REWAKOWICZ

Jest absolwentem Akademii Muzycznej w Warszawie, gdzie studiował teorię muzyki, a także kompozycję pod kierunkiem Mariana Borkowskiego oraz dyrygenturę w klasie Bogusława Madeya. Chóralistyką zajmuje się od początku swojej dyrygenckiej działalności. Prowadził Chór Męski „Żurawli”, z którym odbywał tournée po krajach Europy Zachodniej i Ukrainie oraz Stanach Zjednoczonych i Kanadzie. Zajmował się również muzyką starocerkiewną – chórem bizantyjskim, wykonując ją z Kameralnym Chórem „Irmos”, którego był założycielem. W 2007 roku zainicjował powstanie Chóru

„Cappella Corale Varsaviana”, z którym realizuje swoją chóralistyczną pasję. Bardzo ważną jest współpraca dyrygenta z Nardowym Chórem Ukrainy „Dumka”. Występował z orkiestrami symfonicznymi Polski, Ukrainy, Białorusi, Rosji, Serbii, Słowacji. Roman Rewakowicz szczególnie uwagę poświęca muzyce współczesnej. W 1995 we Lwowie wraz z kompozytorami zrzeszonymi w Lwowskim Oddziale Związku Kompozytorów Ukrainy powołał Festiwal Muzyki Współczesnej „Kontrasty”, na którym dokonał wielu prawykonań. Niejednokrotnie brał udział w festiwalach muzyki współczesnej w Polsce i zagranicą. W roku 2013 – roku jubileuszu 100-lecia urodzin Witolda Lutosławskiego – odbyło się 14 bardzo dobrze przyjętych koncertów z muzyką Lutosławskiego w Ukrainie i Rosji z udziałem ukraińskich i rosyjskich orkiestr pod jego dyrekcją. Lata 2016-2017 przyniosły współpracę dyrygenta z Zespołem Kameralnym „Kijowscy Soliści”. W kilkunastu miastach Ukrainy i Polski odbyły się koncerty pt. „Polsko-ukraińskie muzyczne dialogi”, na repertuar których złożyły się utwory Wojciecha Kilara, Zygmunta Krauze, Walentyna Sylwestrowa, Igora Szczerbakowa oraz innych polskich i ukraińskich kompozytorów. W roku 2017 dialog miał wymiar polsko-ukraińsko-białoruski. Na koncertach w Kijowie, Mińsku i Lublinie „Kijowscy soliści” wykonali pod dyrekcją Romana Rewakowicza z udziałem polskiego akordeonisty Klaudiusza Barana utwory białoruskiego kompozytora Dmitry Łybina i ukraińskiego kompozytora Oleksandra Szymka.

25 czerwca 2018 **Brześć**
Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego – godz. 18:45
Konsulat Generalny RP w Brześciu

27 czerwca 2018 **Mińsk**
Archikatedra p.w. Najświętszej Maryi Panny – godz. 19:30
Białoruski Związek Działaczy Muzycznych
Asocjacja Młodych Białoruskich Kompozytorów
Instytut Polski w Mińsku

Tournée koncertowe Białoruś – Ukraina

29 czerwca 2018 **Kijów**
Kościół Św. Aleksandra – godz. 19:30
Narodowy Chór Ukrainy „DUMKA”

30 czerwca 2018 **Żytomierz**
Sala Filharmonii Żytomierskiej – godz. 16:00
Filharmonia Żytomierska

01 lipca 2018 **Chmielnicki**
Sala Filharmonii Chmielnickiej – godz. 17:00
Filharmonia Chmielnicka

03 lipca 2018 **Lwów**
Sala Filharmonii Lwowskiej – godz. 19:00
Filharmonia Lwowska

Współpraca przy koncertach w Ukrainie

Instytut Polski w Kijowie

Wsparcie finansowe

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego
Rzeczypospolitej Polskiej

Projekt współfinansuje m.st. Warszawa

ZAIKS

Organizator

www.pmv.org.pl

Projekt graficzny – Tadeusz Kazubek

Zdjęcie na okładce – Andrzej Świetlik